

ЗАНЯТТЯ 20. ЯК ПОКАЗАТИ СВОЮ ЛЮБОВ?

Аркуші 13-14

Занурення

Вправа 1. Мовчазне споглядання

Дії вчителя/вчительки:

- Показує обидва аркуші одночасно (13 та 14)
- Просить спокійно подивитися на всі слова та образи протягом 3-5 хвилин
- Створює атмосферу тиші й роздуму
- "Дивіться на ці аркуші, як на карту почуттів. Що ваші очі помічають першим?"

Дії учнівства:

- Розглядають обидва аркуші без обговорення
- Звертають увагу на слова: "батькам", "рослині", "тварині", "друзям", "вулиці", "місту", "громаді", "країні"
- Помічають питання про громадянство та множинну любов до країн
- Формують перші враження

Орієнтовні відповіді:

- "Я бачу багато кіл — як хвилі на воді"
- "Слово "любов" повторюється багато разів"
- "Тут питання про те, скільки країн можна любити"
- "Я помічаю олівці та кубики"
- "Є питання зі знаками питання"
- "Схоже на список кого можна любити"
- "Я бачу людей, що йдуть разом"
- "Тут написано про країну та відповіді"

Вправа 2. Перше враження словом

Дії вчителя/вчительки:

- "Якщо б вам треба було описати ці аркуші одним словом, яке б це було?"
- Записує всі відповіді без коментарів
- "А тепер одним образом: на що це схоже?"
- Підтримує будь-які асоціації

Дії учнівства:

- Діляться першим словом, що прийшло в голову
- Пропонують образні асоціації
- Слухають варіанти інших без критики

Орієнтовні відповіді:

Словами:

- "Коло" / "Розширення" / "Зв'язки"
- "Питання" / "Вибір" / "Складно"
- "Серце" / "Прив'язаність" / "Турбота"
- "Мандри" / "Дім" / "Приналежність"

Образами:

- "Як камінь, кинутий у воду — круги розходяться"
- "Як дерево — коріння в одному місці, гілки в різних"
- "Як серце з багатьма кімнатами"
- "Як мапа з різними шляхами"

Вправа 3. Коло турботи

Дії вчителя/вчительки:

- Малює на дошці концентричні кола
- "Уявіть себе в центрі. Навколо — все, про що ви дбаєте"
- "Що ближче до центру, те важливіше? Чи можливо по-іншому?"
- Час виконання: 5 хвилин

Дії учнівства:

- Малюють власні кола турботи в зошитах
- Розміщують батьків, друзів, тварин, рослини, місця
- Роздумують над близькістю та важливістю

Орієнтовні відповіді:

- "Родина найближче, але собака теж дуже близько"
- "Моє місто далеко, але я його дуже люблю"
- "Друзі можуть бути ближче, ніж деякі родичі"
- "Природа великим колом охоплює все"
- "Деякі речі не помістилися в жодне коло"
- "У мене кілька центрів одночасно"

Вправа 4. Візуальне мислення

Дії вчителя/вчительки:

- "Що ви бачите на цих аркушах?"
- "Що може відбуватися тут?"
- "Що дає вам таку думку?"
- Звертає увагу на конкретні елементи: олівці, кубики, хмара, два силуети

Дії учнівства:

- Описують конкретні візуальні елементи
- Висловлюють припущення про зміст
- Обґрунтовують свої думки деталями

Орієнтовні відповіді:

- "Я бачу олівці та кубики з літерами, можливо, це про навчання любові"
- "Два силуети йдуть поруч — це може бути про дружбу або родину"
- "Хмара з написом "твоя відповідь" — значить, тут немає правильної відповіді"
- "Багато різних слів: батьки, друзі, рослини — це про різні види любові"
- "Знаки питання показують, що це важкі питання"
- "Концентричні кола —, може, любов розширюється від центру"

Вправа 5. Читання текстів

Дії вчителя/вчительки:

- Читає вголос тексти з аркушів:
 - "Як показати свою любов? Батькам, рослині, тварині, друзям, твоїй вулиці, твоєму місту, громаді, країні"
 - "Чи громадяни тільки ті, хто люблять свою країну?"
 - "Чи можна любити кілька країн?"
- "Які з цих слів вам знайомі? Які викликають питання?"

Дії учнівства:

- Слухають уважно
- Звертають увагу на градацію від близького до далекого
- Помічають складність питань про громадянство

Орієнтовні відповіді:

- "Любов до рослин — це щось нове для мене"
- "Громадянство — складне слово"
- "Я ніколи не думав/ла про любов до вулиці"
- "Питання про кілька країн дуже цікаве"
- "Громада — це що таке?"
- "Люблю багато країн одночасно"

Вправа 6. Метафоричне дослідження

Дії вчителя/вчительки:

- "Якби любов була рослиною, якби вона росла?"
- "Які звуки має любов до різних речей?"
- "Якого кольору любов до батьків? А до країни?"
- "На які природні явища схожа любов до кількох місць одночасно?"

Дії учнівства:

- Створюють метафори для різних видів любові
- Порівнюють відчуття до близьких і далеких об'єктів
- Шукають природні аналогії

Орієнтовні відповіді:

Любов як рослина:

- "Любов росте від коріння родини вгору до неба країни"
- "Як дерево — одне коріння, багато гілок"
- "Як ліана — може обплітати різні опори"

Звуки любові:

- "Любов до мами — як колискова"
- "Любов до друзів — як сміх"
- "Любов до країни — як гімн"
- "Любов до тварини — як муркотіння"

Кольори:

- "Родина — тепло-червона"
- "Друзі — веселково-різна"
- "Природа — зелена"
- "Країна — синьо-жовта (або інша)"

Природні явища:

- "Як річка, що впадає в море"
- "Як крона дерева — розгалужена"

- "Як сонячне проміння — одне джерело, багато напрямків"

Вправа 7. Філософські питання допитливої дитини

Дії вчителя/вчительки:

- "А у рослин є громадянство? А їм це потрібно?"
- "Чи мають тварини національність? Чому?"
- "Якби зникли всі кордони між країнами, що змінилося б?"
- "Чи може хто-небудь не любити жодної країни?"
- "У хмар є прив'язаність до місця?"

Дії учнівства:

- Роздумують над незвичайними питаннями
- Порівнюють людей із природою
- Грають з логікою та фантазією

Орієнтовні відповіді:

Про рослини та громадянство:

- "Рослини прив'язані до землі, де ростуть"
- "Їм не потрібен паспорт, але вони належать місцю"
- "Дерева можуть рости на кордоні двох країн"

Про тварин:

- "Птахи не знають кордонів"
- "Тварини люблять свою територію, не країну"
- "Мігруючі тварини мають багато домів"

Про зникнення кордонів:

- "Люди б більше подорожували"
- "Мови б перемішалися"
- "Культури б об'єдналися"
- "Але може загубилася б унікальність"

Про хмари:

- "Хмари подорожують вільно"
- "Дощ падає скрізь однаково"
- "Хмари не мають прив'язаності, але дають життя"

Вправа 8. Особистісні зв'язки

Дії вчителя/вчительки:

- "Коли ви відчували любов до місця?" (делікатно, без тиску)
- "Як ви показуєте турботу до різних істот у своєму житті?"
- "Чи було у вашому житті так, що ви любили декілька місць одночасно?"
- "Що допомагає вам відчувати зв'язок із громадою?"

Дії учнівства:

- Діляться особистим досвідом (за бажанням)
- Розповідають про власні способи прояву турботи
- Згадують ситуації множинної прив'язаності

Орієнтовні відповіді:

- "Я люблю і стару школу, і нову"
- "Дбаю про kota й про квіти в горщиках"
- "Сумую за дідусевим садом, але тут теж є красиві місця"
- "Допомагаю сусідці — це теж громада"
- "Пишу листи друзям у різних країнах"
- "Ходжу в парк прибирати сміття"

Творчість

Вправа 9. Творче завдання

Варіант А. Карта моєї любові

Створи візуальну карту всього, до чого ти відчуваєш любов або турботу. Можеш використовувати кольори, лінії, символи. Покажи, як пов'язані між собою різні об'єкти твоєї турботи.

Варіант Б. Інструкція з любові

Напиши або намалюй покрокову інструкцію "Як показати любов..." до одного з об'єктів: рослини, тварини, вулиці, міста, країни. Зроби це творчо: можна у формі коміксу, пісні або навіть танцю.

Варіант В. Діалог серць

Створи діалог між двома частинами свого серця: тією, що любить рідне місце, і тією, що відкрита до нових місць. Про що вони розмовляють? Чи сперечаються, чи домовляються?

Варіант Г. Проєкт "Мій подарунок світу"

Придумай і презентуй ідею, як ти міг/могла б подарувати щось хороше своїй громаді, місту або країні. Це може бути реальна ідея або фантастична, головне — від серця.

Методичні коментарі

Для 9-11 років. Більше уваги візуальним завданням, конкретним прикладам турботи. Карта любові може бути простою, з малюнками та базовими зв'язками.

Для 12-13 років. Можуть поєднувати візуальне й письмове. Інструкції з любові можуть бути більш деталізованими, з прикладами з власного досвіду.

Для 14-15 років. Здатні до глибшого аналізу множинної приналежності. Діалог сердець може торкатися складних питань ідентичності, а проекти — реальних соціальних ініціатив.

Рефлексія

Вправа 10. Особиста рефлексія

Дії вчителя/вчительки:

- "Закрийте очі й подумайте мовчки: що найбільше вас здивувало у цій темі?"
- "Яке питання виникло і хочеться його додатково обдумати?"
- "Що нового ви дізналися про себе й свої прив'язаності?"

Дії учнівства:

- Роздумують мовчки
- Формують особисті інсайти
- Готуються до можливого ділення

Орієнтовні відповіді:

- "Я не знав, що можна любити вулицю"
- "Виявляється, у мене дуже широке коло турботи"
- "Мене здивувало питання про громадянство"
- "Я зрозумів/ла, що можу любити кілька місць одночасно"

Вправа 11. Спільне коло

Дії вчителя/вчительки:

- "Хто хоче поділитися одним словом або образом з сьогоднішнього заняття?"

- "Можна просто сказати "дякую" або поділитися відкриттям"
- Підтримує добровільність ділення

Дії учнівства:

- Діляться за бажанням
- Слухають один одного з повагою
- Дякують за урок

Орієнтовні відповіді:

- "Розширення — я відчув, як розширюється моє серце"
- "Питання — у мене з'явилося багато нових питань"
- "Дім — я зрозумів, що дім може бути багато де"
- "Зв'язки — все пов'язане один з одним"

Вправа 12. Валізка додому

Варіанти експериментів

1. Сімейні дослідження

- Дізнайся, як твої батьки показують любов до різних речей у житті
- Створи сімейну карту місць, які важливі для вашої родини

2. Цифрові експерименти

- Створи фотоколаж "Місця мого серця"
- Запиши аудіоповідомлення собі в майбутнє: "Що я люблю зараз"

3. Дослідницькі місії

- Дізнайся історію назви своєї вулиці, може, ти полюбиш її ще більше
- Спробуй один день жити так, ніби ти турист у своєму місті

4. Філософські експерименти

- Постав комусь із дорослих незручне питання: "Чи можна любити те, чого не розумієш?"
- Спостерігай за тваринами або рослинами і подумай: як вони показують "любов"?

5. Творчі практики

- Створи серію невеликих подарунків для різних об'єктів твоєї турботи
- Напиши лист своєму місту або вулиці
- Придумай ритуал дякування тому, що тебе оточує

6. Експерименти з громадою

- Зроби щось приємне для сусіда/сусідки
- Дізнайся про одну ініціативу в своїй громаді й подумай, як можеш долучитися

СКЛАДНІ СИТУАЦІЇ ТА РЕАКЦІЇ

Ситуація. Я не люблю країну, де живу зараз

Реакція. Це важкі почуття, і вони зрозумілі. Любов не можна примусити. Але, може, є щось конкретне в цьому місці, що тобі подобається? Навіть дуже маленьке? Іноді любов приходить через окремі речі: парк, де гарно, або добрих людей, яких ти зустрів.

Альтернативні підходи:

- Запропонувати дослідити поняття "вдячність" замість "любові"
- Обговорити різницю між любов'ю до місця і почуттям безпеки
- Підтримати право дитини на складні почуття

Ситуація. Громадяни мають любити тільки одну країну

Реакція. Це цікава думка. А що ти думаєш про людей, які народилися в одній країні, а вирости в іншій? Або про тих, у кого батьки з різних країн? Чи можуть вони любити обидва місця? Як ти думаєш, що важливіше: де ти народився, чи де відчуваєш себе вдома?

Альтернативні підходи:

- Обговорити приклади відомих людей із множинною приналежністю
- Дослідити поняття "дім" vs "громадянство"
- Запитати про особистий досвід дитини

Ситуація. Дитина не може назвати нічого, до чого відчуває любов або турботу

Реакція. Це теж нормально. Іноді важко розпізнати свої почуття або знайти слова для них. А що тебе засмучує, коли щось із цим трапляється? Часто те, за що ми переживаємо, і є тим, до чого ми відчуваємо турботу. Можеш просто спостерігати за собою цього тижня.

Альтернативні підходи:

- Запропонувати почати з дуже простих речей (улюблена іграшка, страва)
- Обговорити різницю між любов'ю та звичкою

- Дати час і не тиснути на відповідь

ДОДАТКОВІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ

УКРАЇНСЬКІ ДІЯЧІ З МНОЖИННОЮ ПРИНАЛЕЖНІСТЮ

Михайло Драгоманов (1841-1895)

Український публіцист, історик і громадський діяч, який працював професором історії в Софійському університеті (Болгарія) з 1889 по 1895 рік. Володів багатьма мовами, подорожував по всій Європі, але завжди залишався відданим українській справі. Його життя — приклад того, як можна любити світ і залишатися українцем.

Як використати. Драгоманов жив у Болгарії, працював у Швейцарії, але писав про Україну. Чи це робить його менш українським?

Тетяна Яблонська (1917-2005)

Знаменита українська художниця, яка подорожувала до Італії (Венеція 1956, Флоренція 1972), де вивчала класичне мистецтво, але створювала роботи про українське життя. Поїздка до Флоренції 1972 року кардинально вплинула на її творчість і започаткувала "золотий період" її мистецтва.

Як використати. Яблонська навчалася в Італії, але малювала українських дітей. Як подорожі можуть поглибити любов до рідного?

Казимир Малевич (1879-1935)

Художник-авангардист, народжений на території сучасної України, який творив у Росії, але його коріння завжди залишалися українськими. Його "Чорний квадрат" відомий у всьому світі.

Як використати. Малевич народився в Україні, творив у різних країнах. Де його справжній дім — там, де народився, чи там, де творив?

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ ПРОСТОЮ МОВОЮ

Громадянство

Для 9-11 років. Це як членство в великому клубі країни. У тебе є документ (паспорт), який каже, що ти належиш до цієї країни.

Для 12-13 років. Офіційний зв'язок між людиною та державою. Дає права (можна голосувати) і обов'язки (дотримуватися законів).

Для 14-15 років. Юридичний статус, що визначає відносини особи з державою. Може не збігатися з культурною ідентичністю або емоційною прив'язаністю.

Патріотизм vs Націоналізм

Для всіх вікових груп. Патріотизм — це любов до своєї країни. Націоналізм — це коли думаєш, що твоя країна краща за всі інші. Різниця як між "я люблю свою маму" і "моя мама краща за всіх інших мам у світі".

Множинна ідентичність

Простими словами. Це коли ти одночасно можеш бути і сином/дочкою, і учнем/ученицею, і українцем/українкою, і мешканцем/мешканкою конкретного міста. Не треба вибирати щось одне.

Громада

Широке розуміння: Це люди, які живуть поруч і дбають одне про одного. Може бути дуже маленькою (будинок) або великою (район, місто).

УКРАЇНОЗНАВЧИЙ КОМПОНЕНТ

Сучасні приклади множинної приналежності

Jamala (Сусана Джамаладінова). Українська співачка кримськотатарського походження, яка представляла Україну на Євробаченні. Поеднує три ідентичності: українську, кримськотатарську та глобальну артистичну.

Використання. "Jamala співає українською, кримськотатарською та англійською. Чи роблять її менш українською інші мови?"

Українські прислів'я про турботу та любов

- "Рідна сторона — матір, а чужа — мачуха" — про особливу любов до рідного
- "У гостях добре, а дома краще" — про цінність дому
- "Де родився, там і пригодився" — про прив'язаність до рідного місця
- "Своя хатинка — рідна матінка" — про особливе значення дому

ДОДАТКОВІ ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

Філософські питання для допитливих

1. "Чи може дерево любити кілька лісів одночасно?"
2. "Що більше впливає на тебе місце, де ти народився, чи місце, де живеш зараз?"
3. "Чи можна любити країну, не погоджуючись із її урядом?"
4. "Якби тварини могли вибирати громадянство, що б вони вибрали?"
5. "Чи може любов до світу зменшити любов до рідного дому?"

Проблемні ситуації для обговорення

1. **Дилема переїзду.** Родина переїжджає в нову країну. Як зберегти любов до старого дому й відкритися новому?
2. **Конфлікт лояльностей.** Що робити, якщо країни, які ти любиш, конфліктують між собою?
3. **Питання мови.** Чи обов'язково говорити рідною мовою, щоб любити країну?

Кейси для старших дітей (14-15 років)

1. **Подвійне громадянство.** Переваги та виклики
2. **Глобальні проблеми.** Як любов до планети поєднується з любов'ю до країни?
3. **Цифрові номади.** Чи можуть люди без постійного місця проживання бути повноцінними громадянами?